

”I mødet med Aakjær bliver det tydeligt, i hvor høj grad vi i vores tid er drevet af en følelsesmæssig indre styring.

♦ Sociolog Anette Prehn er optaget af menneskers forbundethed, og af hvor meget vi mennesker forstår om hinanden.
– Fotos: Leif Tuxen

Giv mig gentagelsens glæde

Sociolog Anette Prehn har fundet en slags vejleder i forfatteren Jeppe Aakjær, der blandt andet har lært hende vigtigheden af at skru ned for hyppigheden af spørgsmål som ”hvad føler du lige nu?”. På søndag modtager hun årets Aakjærpris
interview

Else Marie Nygaard
nygaard@k.dk

Det var indskriften på en gravsten, der fik hende på sporet. En dag i oktober for fem år siden besøgte sociolog og forfatter Anette Prehn for første gang forfatteren Jeppe Aakjær hjem, Jenle lidt nord for Skive. Som de tusinder af andre, der hvert år besøger Jenle, gik også hun ud til det sted nær ejendommen, hvor Jeppe Aakjær er begravet.

Hun tog et billede af stenen, hvor der lå enkelte nedfaldne, gyldne blade. Digteren har selv skrevet ordene, som er mejslet ind i gravstenen. Da Anette Prehn havde læst dem, kunne hun ikke slippe ordene, som lyder:

”Her standse de glade klange.
Her sættes mit lysens mål.
Det er asken af usungne sange
der hviler i denne sang.”

Knap fem år og en pandemi senere modtager Anette Prehn på søndag årets Aakjærpris sammen med komponisten og pianisten Kristian Bisgaard. De får prisen, der uddeles af Aakjærselekskabet, fordi de har gjort passager fra Aakjær breve og foredrag til digte og sange.

Men hvordan går det til, at en sociolog, da hun blev kendt i en bredere offentlighed, da hun blev formand for et regeringsnedsat stresspanel, tildeles en pris for at formidle Aakjær?

Til foråret flyder Anette Prehn 50 år, og kort inden kan hun fejre 20-årsjubelium som selvstændig. Hun har skrevet over 20 bøger, der alle kan samles under det, der er mottoet i hendes virksomhed: ”Forskning til folket”.

Midt i livet har sociologen, som i en årrække har formidlet viden som forfatter og ikke mindst foredragsholder om, hvordan vi mennesker fungerer, fundet en slags lærerester i Jeppe Aakjær (1866-1930) til at forstå eksistensen.

Denne sommerdag har hun hentet sit Aakjær-bibliotek frem. Det er en imponerende stabel, som står på spisebordet i hjemmet i udkanten af Fredensborg med udsigt over Esum So i Nordsjælland.

Stablen tæller 27 bøger om og af Aakjær foruden to bøger, som Anette Prehn har skrevet om Aakjær. Den ene hedder ”På gadejagt efter Jeppe Aakjær usungne sange”. Den udkom på Gyldendal i efteråret 2021. Hun hvier et nydt nodehæfte frem med et billede af Karup Å, som var en vigtig del af Aakjær barndomsland. Hæftet indeholder de 21 usungne sange, der er vokset ud af Prehns gadejagt, som blev indledt, da hun havde læst ordene på Aakjær gravsten den efterårsdag.

Et sted i sin Aakjær-bog skriver Prehn, at Jeppe Aakjær erfaringer viser, at det er pjat, når nogle i dag har travlt med at profitere på kløften mellem generationer. Læsningen af Aakjær fandt Anette Prehn ind til noget fælles, hun ellers oplever som udsat i vore dage. Et sted i bogen skriver hun:

”Man kan insistere på forskellighederne og dermed afvise megen kultur. Men man kan også kigge efter meningskabende ligheder, der minder os om, hvad det i det hele taget vil sige at være et menneske i verden. Almenmenneskelige erfaringer og erkendelser – herunder hvad vi kan lære af tidligere generationer – er for mig at se et vigtigt element i et stærkt, eksistentielt vejreb.”

Røde kinder
Den 49-årige sociolog og forfatter er vokset op i et hjem med en godt brugt rimordbog. Hendes farfar, som i mange år var sporvognsfører, var vældig ferm til at skrive lejlighedsange, og det samme var Anette Prehns forældre. Og skal der skrives lejlighedsange, er det godt med en rimordbog.

Selv tog hun rimordbogen ned fra reolen, da hun som syvårig skrev en sang til sin mor. Det blev til flere lejlighedsange og digte, som hun længe ikke viste til nogen. Hun var et særdeles læsende barn, der i en ung alder blev stangstøbt på biblioteket i hovedstadens forstaden Esum, hvor hun voksede op som den yngste af to.

Familien delte tiden mellem lejligheder i forstaden og et sommerhus i Odsherred, hvor hun kunne plukke planter, trække i klitterne og forbinde sig til naturen. Den side af hendes opvækst tror hun har været lige så formativ som de mange timer, hun sad på sit værelse og læste, mens hun snød sig til at spise æbler og lakridser.

En eftermiddag på pigeværelset havde hun sit første møde med Jeppe Aakjær. Hun sad med sin sangbog fra folkeskolen. I skolen havde de sunget Jeppe Aakjær ”Jens Vejmand”, og den eftermiddag satte hun sig og læste teksten. Hun blev både trist og oprevet.

”Den sang åbnede samfundet for mig. Den præsenterede et stykke danmarkshistorie, og så vakte den min indignation. Jeg var hende, som sad på mit pigeværelse, og med jævne mellemrum græd jeg over verdens elendighed.

Der var jo både apartheid, sultkatastrofer i Afrika og den kolde krig, og jeg husker, at jeg spekulerede på, om det sekund mon ville findes, hvor alle på Jorden var glade på samme tid.”

Hun fortæller om en opvækst med en rig og grublende indre verden, som hun nogle gange satte på vers i form af digte. Og hun lignede en, som var god til at gribe udfordringer. Men det er lidt mere kompliceret. Hun tvang sig til at gribe.

”Jeg blev jo vist en tillid.”
Derfor sagde hun ja, da hun som 10-årig blev spurgt, om hun ville være piccoline på den lokale restaurant Pejsegården, og 15. klasse sagde hun ja til at blive elevrådsformand på Korsør Skole.

Hun husker, at hun havde røde kinder, når elevrådet holdt møde med skolens lærere, og hun skulle fremlægge en sag. Hjerter bankede ubehageligt, men det var hun på en måde vant til. Det skete ofte i timerne, hvis en lærer så på hende og sagde:

”Prehn.”
Da hun mange år senere var sociologistuderende ved Københavns Universitet, opsteg hun kun professionel hjælp. Barndommens ubehag var social angst, som hun i studietiden indså, at hun havde brug for at arbejde med.

Som studerende blev hun ved med at sige ja, når hun blev vist en tillid. Hun fik et studiejob på et studentermagasin, hvor hun lærte mere om at skrive journalistisk, og siden fik hun job på preskontoret i afdelingen i Dansk Røde Kors og på Christiansborg, hvor hun arbejdede for Kristeligt Folkeparti under Jann Stjerner. Det var en slags journalistisk mesterlære, og ikke længe efter fandt hun sig selv på Huse Forbis redaktion.

”Her mødte jeg mange Jens Vejmand og -kvinde. Det var værdifulde møder med mennesker, som havde gjort, hvad de kunne, men havde alle odds imod sig. Skulle der kun være én sang i Højskolesangbogen, så skulle det være ”Jens Vejmand”, fordi Aakjær her åbner samfundet, historien og empatien.”

Nedlukningspoesi
Op til udgivelsen af den 19. udgave af Højskolesangbogen i 2020 var der debat om kvindernes bidrag til bogen. I den 18. udgave var fire ud af 100 sange skrevet af kvinder. Og kun én ud af 100 sange havde både kvindelig komponist og tekstforfatter.

Da Anette Prehn blev opmærksom på denne skævhed, kom hun til at tænke på de mange vers, hun havde skrevet. Hun travede til tilfældige komponister og foredragsholdere Rasmus Skov Boring, og hun fortalte ham, at hun skrev digte. I dag har de skrevet ni sange sammen, og Prehn har skrevet 80 sange med andre komponister.

Den dag i oktober for knap fem år siden, hvor Anette Prehn første gang kom til Jenle, havde hun skrevet de første

Anette Prehn

Født i 1975 og opvokset i Husum ved København.

Uddannet sociolog med en særlig interesse for socialpsykologi og hjerneforskning fra Københavns Universitet i 2001.

Siden 2005 har hun været iværksætter, og hun formidler i bøger og ved foredrag.

Var formand for Det Nationale Stresspanel, der blev nedsat af seks ministerier i 2018, og som i foråret 2019 kom med sine anbefalinger til den daværende regering.

Har skrevet en række sange som blandt andre Erik Sommer, Rasmus Skov Boring og Kristian Bisgaard har sat melodier til. Er repræsenteret i blandt andet Efterskolesangbogen med konfirmationssangen ”Smukke skud”.

Modtager Aakjærprisen 2024 sammen med komponisten Kristian Enevoldsen.

Bor i Fredensborg. Er gift med farmaceut og brygmester Jens Eiken. Parret har to døtre.

sange sammen med Rasmus Skov Boring og tænkte, at hun måske kunne finde inspiration til flere ved at opholde sig i studieboligen på Jenle.

Den 17. maj 2020 ud på eftermiddagen ankom hun til Jenle for at arbejde. Hun har fundet noterne frem fra tiden der. Her kan man se, at der kun gik to timer, fra hun ankom, til hun skrev de første vers af sangen ”Jeg elsker dig jord”. Det blev den første af 21 sange, hvor formuleringer eller ord fra Aakjær breve, prosa og foredrag indgår.

I et brev til Nanna Krog, som Aakjær i 1907 blev gift med, skriver Aakjær: ”Jeg kan godt taale Gjentagelsen; jeg ynder den endda...Giv mig Gjentagelsens Glæde!”

Med inspiration fra disse Aakjær-ord har Prehn skrevet en sang med titlen ”Gentagelsens glæde”. Passagen fra brevet er desuden et af flere eksempler på, hvordan Anette Prehn hos Aakjær har fundet kommentarer til aktuelle problemstillinger. Frygten for at gå glip af noget er blandt dem, der fylder i tiden.

Hun mener, at Aakjær påkaldelse af gentagelsens glæde tåler at blive fremhævet. Længe før nogen fandt på glæden ved at gå glip af noget – der på moderne vis kan omtales som jomo, joy of missing out – lovpriste Aakjær gentagelsens glæde. I bogen skriver hun:

”Aakjær er også stærkt kritisk over for dem, der ’evig råber på forandring’. Aakjær kalder det ligefrem for et tegn på ’skøgenatur’ – en billig, overfladisk og utro indstilling til livet – at have så travlt med at forandre alt muligt.”

Som sociolog er Anette Prehn optaget af menneskers forbundethed og af,

hvor meget vi mennesker forstår om hinanden. En af de Aakjær-tekster, hun har forsynet med mange understregetninger, er et foredrag, han i 1909 holdt for Horsens Lærforening.

”Aakjær gør det klart, at fantasi er en forudsætning for empati, og han var bekymret for den fantasiløshed, man tilbød børn. Han skrev om den hungrende børnefantasi, og jeg tør ikke tænke på, hvad han vil sige om de vilkår for fantasi, vi tilbyder børn i dag, hvor så meget foregår på en skærm.”

I foredraget beskriver Aakjær, hvordan manglende fantasi gør, at mennesker har svært ved at sætte sig i andres sted. Aakjær opfordrede til at flytte tanken over på næstens grund, og det er ifølge Anette Prehn et inspirerende modspil, som viser Aakjær relevans i vores tid, hvor det nærmest er blevet et mantra, at man skal mærke efter i sig selv.

Anette Prehn mener, at man med fordel kan skru ned for hyppigheden af

spørgsmål som ”hvad føler du lige nu?” og ”hvad har du lyst til?”.

”I mødet med Aakjær bliver det tydeligt, i hvor høj grad vi i vores tid er drevet af en følelsesmæssig indre styring. Vores tid, med dens udfordringer, kalder der snarere på en værdimæssig indre styring, hvor man bliver bevidst om sine værdier, sin arv og sin taknemmeligheds retninger.”

Det intense arbejde med Aakjær prosa, breve og foredrag har givet hende en følelse af at få et bedre greb om tilværelsen.

”Vi er udsat for et sansebombardement, hvor der konstant er kamp om vores opmærksomhed, og vi har lige været gennem en pandemi, hvor alt var oppe at vende. Her bliver det tydeligt, at vi har brug for et fæste, som du kan kalde et eksistentielt vejreb. Du må spørge dig selv: Hvad står jeg for i verden i den korte tid, jeg er her, og hvad vil jeg gerne lyse med?”.

Udskrevne sange

oKnap fem år og en pandemi efter besøget på Jenle modtager Anette Prehn som nævnt nu Aakjærprisen. For snart to år siden samlede hun og komponisten Kristian Bisgaard 200 korsangere fra syv kor i Skive, hvor sangerne fyldte KulturCenter Skive med nogle af de sange, som hun har skrevet på arven fra Aakjær. I salen sad 600 og lyttede til hendes sange, som hun håber har Aakjær bro. Skive Folkeblad skrev om koncerten:

”Aakjær fik nyt liv: Stort kor sang melodiske ørehængere.”

Det er efter hverdag i Anette Prehns kalender med mange foredragsaftaler, men som noget nyt har hun realiseret en drøm om at synge i kor.

Hun er med i altgruppen i Fredensborg Kammerkor og finder i musikens fællesskab en genvej til forbundet med mange foredragsaftaler, men som noget nyt har hun realiseret en drøm om at synge i kor.

Hun er med i altgruppen i Fredensborg Kammerkor og finder i musikens fællesskab en genvej til forbundet med mange foredragsaftaler, men som noget nyt har hun realiseret en drøm om at synge i kor.

Når hun løber sin daglige tur langs Esum So og hører lærken eller spotten en spurvehøg eller musvæve, sender hun tit Aakjær en tanke. Hendes legende arbejde med Aakjær ord har gjort det klart for hende, at livets gade hviler i naturens orden.

Nogle dage er løbeturen tre kilometer, andre gange lidt længere, men for det meste vender hun hjem til huset på skrænten nær Esum So med ideer og strofer i hovedet, som hun skal have ned på papir. For flere bøger og udskrevne sange venter.

”Vores tid, med dens udfordringer, kalder der snarere på en værdimæssig indre styring, hvor man bliver bevidst om sine værdier, sin arv og sin taknemmeligheds retninger.